

תוספות

רש"י

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

ר"ן

מה.

עין משפט
נר מצוה

כב א מיי פ"ב מהל'
נדרים הלכה טו סמג
לאון רמב טו"ע ח"מ
סיומן רעב סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואיבעית
אמר הד"א עס ד"ה כגון
אמר ואלהכי קמני כ"ל
ומיתת הכי ממנח:

גליון הש"ס

גמ' ור' יהושע ב"ל אמר.
עין שבת דף יח ע"ב
מוד' דמפקרל. פסחוס
דף ד ע"ב מוד'ה
דמדאורייתא:

הא כגון דאפקריה בפני
שלשה ואינו יבול
לחזור בו. ודמי כאלו אתי
לרשות וזכה וזה דלית ליה
דלית הפקר עד דלית
לרשות וזכה בפני תרי
יכול לחזור בו דלמדי רבי
יוחנן בפני שנים איכא
למיתס לרמאי וגם סתם
הפקר מועיל אפי' שלא
בפני שלשה: רבי יהושע
בן לוי אומר דבר תורה
אפי' באחד היו הפקר.
פ"ת דר' יוחנן סבר לה
כרבי יוסי ורבי יהושע בן
לוי כדכנן וכן המורה היו
הפקר לאלתר וזו היא
פ"ת דלעיל דמדאורי'
אמר רבי יוסי דלא היו
הפקר אצל פ"ת דלעיל
מאי סבר כר' יוסי דלא
פליג אר' יוחנן מדי (אחל).
ומהא שמעין דדוקא
בדקדוקות הוא דשיי'
רמאות אצל דמטלטלין היו
הפקר לאלתר אפי' בפני
שנים ואפי' לפירוש ר"ת
הלכתא כר' יהושע בן לוי
דקימי רבנן כותיה ועוד
ר' יהושע בן לוי ור' יוחנן
הלכה כרבי יהושע בן לוי
בכל מקום לשון הרב ר"ת
דמפקרין כפי תפלת
השחר (גמ' סה: ח) דלית
(לה) הלכתא כותיה אלא
בתי והתם מפרש להו אצל
בבאבא דהלכתא כותיה אלא
דכרבי יהושע בן לוי דלא
מפיק תלמא מדרבנן אלא
גמי מעשר ודכפרית
עממא שלא יפקיעו
ממעשר אצל לא הפקר
כלו בשבת שלא יעבור על שבת כלים וכן בהמה לא בעי תלמא אלא כדפרש בטי לנין עממו שפיר דמי בדלמדי פ"ק דשבת (דף יח:)

ואיבעית אימא. כי פליג ר' יוסי עלייהו דרבנן דלמדי לא היו
הפקר (א): כגון דלא אפקריה אלא בפני תרי. ואלהכי הכי קמני ר'
יוסי במתניתין דאסור דלא היו הפקר כל זמן דלא אתא ליד וזכה אצל
היכא דאפקריה בפני צי תלמא היו הפקר ואפי' דלא אתא ליד
וזכה ובי קמני דפטור מן המעשר
דאפקריה בפני צי תלמא: ור'
יהושע בן לוי אמר דבר תורה אפי'
חדד היו הפקר. דלע"ג דלא הגיע
לרשות וזכה היו הפקר לאלתר:
ומה טעם אמרו כו' ושנים מעידין.
דאי ליכא אלא תרי כי זכי חד מן
מעיד עליה דהלה הפקירו ועולם
לאלתר היו הפקר והיינו כדכנן דרבי
יהושע בן לוי סבירא ליה כדכנן:

הדרן עלך אין בין המודר

מתוריייהו הילכך כי היכי דבמתנה לא נפיק מרשותיה עד דלמי לרשות מקבל ה"נ בהפקר כי האי דהפקר זה למתנה דמי. ומתני'
דהמפקיר את שדהו כתי האי הפקר מתקומא ומשום הכי קמני דעד שלא זכה צין הוא צין אחר יכול לחזור בו אצל הר' מתניתא
דהמפקיר את כרמו מתקומא דאפקריה בפני תלמא וכל היכא דלמי תלמא ארושא מילתא ואלדעתא דכולי עלמא אפקריה ולא דמי כלל
למתנה הלכך אפי' דבמתנה עד דלמי לרשות מקבל לא נפיק מרשות וזכה בהפקר כי האי אפי' ר' יוסי מודה דלאלתר נפיק מרשותיה:
דאמר ר' יוחנן כל המפקיר בפני שלשה הוא הפקר. משום דלדעתא דכוליה עלמא אפקריה: בפני שנים לא היו הפקר. דכיון דליכא
קלא אדעתא דידהו בלחוד אפקריה ודמי למתנה. כן נראה לי פירושא דשמעתא כולה ויש צמא כשכחתי קאת דכריש שלמדתי מדברי
הרשונים וזכרונם לברכה: והך סוגיא כולה למאי דסלקא דעתיה מעיקרא דטעמא דרבי יוסי משום דקסבר הפקר כמתנה אחת
ור' יוחנן דלמדי הכי לעיל [ומה]. הא איתוחב וכיון שכן למסקנא דלעיל אדחיא לה כל הך סוגיא ונקטינן לפירושא לברייתא דהמפקיר את שדהו
אוקמתא דעולא דכולה רבנן היא ור' יוסי נמי היא דר' יוסי לא פליג עלייהו דרבנן דדינא דהפקר כלל והיינו טעמא דסיפא דקמני
דעד שלא זכה צה צין הוא צין אחר יכול לחזור בו משום דכיון דשבע ופנה לא שכיחן לא נפיק מרשות מפקיר עד דלמי לרשות וזכה
וכולה כדפרשית לעיל: ולענין הלכה בפלוגמתייהו דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי נקטינן כר' יהושע בן לוי דלמדי דבר תורה אפי' באחד
היו הפקר ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעידים הילכך מדברי סופרים אינו הפקר עד שיפקיר בפני שלשה
וכן כתב הרמב"ם ז"ל פ"ב מ' מהלכות נדרים (הלכה טו):

הדרן עלך אין בין המודר

כלו בשבת שלא יעבור על שבת כלים וכן בהמה לא בעי תלמא אלא כדפרש בטי לנין עממו שפיר דמי בדלמדי פ"ק דשבת (דף יח:)

פירוש הרא"ש

הך חששא גופא בשלמא אי מוקמת רישא רבנן ניהא דבעין שלשה ימים כדי שימפרסם ההפקר כדפרשית לעיל אלא
כיון דמוקמת לה כרבי יוסי ואחר שלשה ימים עקרוה רבנן לחשש גזירת מתנת בית חורין ואוקמוה דלאורייתא משום
דלא תשמה תורת הפקר ואמי לאפירושא מן החיוב על הפטור אפילו מיום ראשון ימי היה לן למיתס להכי כי עיקר
ובית הפקר הוא תוך שלשה דלא שכיט שיעמוד ג' ימים בלא זכיה והיה צריך לתקן בדבר המצוי ושכיט: אמר רבא
בפני הרמב"ם ב' פ' מה שכתב שלשה ימים לא היו הפקר לאו משום גזרת מתנת בית חורין דאי הווי טעמא
משום גזירה היינו מפקיעין אותה גזירה משום חשש שלא תשמה תורת הפקר כמו שאנו מפקיעין אותו לאחר ג' אלא
בגז' ג' ימים לא היו הפקר מדאורייתא מפני הרמב"ם שלא נמסר בדבר אלא לחמשיה דעיקר הפקר יליפין משביעות
כדדרש בירושלמי והשביעות משמעת מה המלמד למור ונעשה י' לך נעשה אחרת שהוא כו' ואילו זו וזו הפקר מה זו
לענין ונעשרים אפי' זו וזו ונעשרים דלית בה רמאות והיכא דלמי למיתס לרשות בן בתוך שלשה לא היו הפקר
אצל מדאורי' לא היו הפקר כיוס מילתיה דרבה ור' יוחנן דמדאורי' חייב במעשר משום שלא תשמה תורת הפקר
לא מפקיעין ליה ורבי יוסי אוקר במתני' תוך ג' מן המורה ולחור ג' משום גזירת מתנת בית חורין: ור"ל אמר
למייך קא אכל טבל ולר' יוסי משום גזירת מתנת בית חורין ממנה שפיר דילמא אחי לאפירושא מן החיוב על הפטור:
לעשרוי' בן החיוב על הפטור ב'. כי מוקמת לה כדכנן ותוך ג' חייב לעשר מדרבנן שלא נמפרסם ההפקר כדפרשית
לעיל וכי מוקמת לה כרבי יוסי ועד שלא זכה בו אחר חייב לעשר משום גזירת מתנת בית חורין ניוסח דילמא אחי
לעשרוי' כו': דאמר ליה כי בעשרת עשר ביניה וביה. ויחור חשו חכמים לרבנן משום שלא נמפרסם ההפקר ואמו
למייך קא אכל טבל ולר' יוסי משום גזירת מתנת בית חורין ממנה שפיר דילמא אחי לאפירושא מן החיוב על הפטור:
בשלמא לעשרוי'. רבנן קמני לה ופטור מן המעשר מדאורייתא לאלתר אלא לר"ל דלר' יוסי לא היו הפקר מן המורה
תוך ג' ימים אמאי פטור מן המעשר: איבעית אימא הא דאפקריה בפני תרי ב'. דטעמא דר' יוסי דלא היו הפקר
תוך שלשה מילתיה למיתס לרשות ור' יוחנן דאפקריה בפני תלמא ארושא מילתא ואלדעתא דכולי עלמא אפקריה ולא דמי כלל
כמו הפקר לאחר ג' הלכך לאלתר היו הפקר: המפקיר בפני ב' לא הוי הפקר. לאלתר: דבר תורה אפילו באחד
היו הפקר לאלתר ככנן: ומה טעם אמרו ב' כדי שיהא אחד וזכה ושנים מעידין. ומתוך זה ירא ענל העני
הפקיר עד להפקיע ממעשר וקיי"ל בכל מקום הילכתא כרבי"ל לגביה דר' יוחנן הלכך היו הפקר מן המורה אפילו
באחד והיה"נ אפילו בטי לנין עממו הלכך בשבת יכול להפקיר כליו שלא יעבור על שבת כליו וכן בהמה לא שפירא
לעוד כוכים ולא החזירה לו הקודם אפילו בטי לנין עממו:

הדרן עלך אין בין המודר